

**Dragica Stanić, *Štorije s Kastafšćini i okole,*
Udruga Čakavski senjali, Kastav, 2020., 243 str.
ISBN: 978-953-48136-2-1.**

Štorije z Kastafšćini i okole opsežna je zbirka anegdota, priča, bajki i legendi te narodnih običaja s područja Kastavštine objavljena u Kastvu u nakladi Udruge Čakavski senjali 2020. godine. Na poticaj književnice i promicateljice baštine Cvjetane Miletić autorica Dragica Stanić upustila se u sakupljanje i izbor do danas sačuvanih tekstova ove tematike te je stvorila antologiju koja kroz niz od više od stotinu crtica objedinjuje bogatu usmenu predaju Kastva i drugih mjesta Primorja.

Knjiga je utemeljena na zapisima koje su za sobom ostavili proučavatelji kulturne i jezične baštine kao što su Ivo Jardas, Jozo Vrkić, Vladimir Nazor, Rudolf Strohal, Branko Fučić, Maja Bošković-Stulli i mnogi drugi. Da ova zbirka doista iscrpljuje temu Kastva i okolice,

bez obzira na datiranje izvora, dokazuje i to što su pojedini dijelovi zasnovani još na ostavštini Petra Zoranića i Johanna W. Valvasora, a za druge su pak zaslužni naši suvremeni čuvari baštine poput Roberta Doričića, Amira Muzura i već spomenute Cvjetane Miletić. Iako u knjizi prevladava kastavska čakavština, neki su tekstovi namjerno zapisani u izvornom obliku kako bi se predočile razne varijante govora s obzirom na vrijeme nastanka (npr. doba Ive Jardasa) ili mjesto nastanka (npr. žejanski govor).

Važno je napomenuti da je drugi kriterij pri sastavljanju antologije bila relevantnost izabranih tekstova za korištenje u predškolskom i školskom odgoju i obrazovanju. Priče su stoga probrane na način da sadržajem odgovaraju djeci, a upotpunjuju ih igrokazi koje je autorica napisala ili prilagodila za najmlađe uzraste baš kao i slikovnice koje su, uz pomoć svojih mentorica, kreirali sami učenici kastavske osnovne škole.

Knjiga je podijeljena na devet tematskih cjelina. Prva od njih nosi naslov *Kastav i Kastafci – Tamo na brege i spod brega*, a kako je riječ o uvodnoj cjelini,

ona sadržava najviše povijesnih sadržaja te legendi vezanih uz postanak i ime grada. Druga kategorija *Va smehe je spas* donosi niz šaljivih anegdota koje nas uvode u osebujan svijet humorističnih oblika usmene predaje ovih prostora. U središtu interesa tih dobronamjernih pošalica duhovite se situacije često grade oko motiva (kolektivne) ljudske prostodušnosti. Ovdje su svoje mjesto pronašle slavne priče *Kako su Grajani raširili crekav*, *Kako su vukli kravu na zvonik*, *Kako su seli sol i sadili sardelice* te *Kako su hitali na Lovran z bazgovega kanula*. Treća cjelina, *Užanci na blagdani*, obrađuje zvončarske, adventske i druge tradicijske običaje koji se u određenoj mjeri prakticiraju i danas.

Rubrike *Malik va Kastafskoj šume* i *Vjerovanja* dodijeljene su fantastičnim bićima zavičajnog folklor. Česti lik ove vrste pripovijesti jest malik, patuljak koji nastanjuje duboke šume te ondje čuva svoje blago ili pak pomaže ugljenarima u trenutku potrebe. U ove kategorije spadaju i priče nešto mračnije tematike – one o štrigama, vragovima i nemrtvima, ali i krsnicima kojima su se mještani utjecali u slučaju potrebe za zaštitom. Tu je i legenda o oholj Buri kao personifikaciji vjetra te divovima Bradonji i Nagonji kojima se pripisuje oblikovanje današnjeg krajolika. U najbajkovitijoj cjelini antologije, *Otajstveni grad bajki*, okupljene su priče s klasičnom bajkovitom strukturom i protagonistima kao što su Pepeljuha Zavaljuha, Žabica kraljica, kraljevna u potrazi za skrivenom soli i cesarić u pustolovini na Staklenom bregu.

U kontrastu s ovim bajkama, *Tačići svakidašnjega živjenja* možda najbolje dočaravaju duh nekadašnjeg života ljudi s Kastavštine i njezine okolice. Te koncizne crtice, najvećim dijelom posvećene svakodnevnim djelatnostima i nećaćama malog čovjeka, prikazuju životne sudbine obilježene vječitom oskudicom, mukotrpnim radom, ali i poukama o međusobnoj solidarnosti, spasonosnoj dosjetljivosti te nepokolebljivom duhu.

Zbirka završava već spomenutim scenskim oblicima za djecu koji obrađuju teme iz zavičajne predaje (*Šparožna jama*, *Si smo ga i sl.*), a namijenjeni su za izvođenje u vrtićima i školama, te sadržajem slikovnica koje su izradili učenici Osnovne škole „Milan Brozović“.

Pri upoznavanju ove antologije čitatelj se može poslužiti rječnikom nepoznatih riječi iza svake pojedine priče. Svaki je od tekstova popraćen i svojim izvorom, a svi su izvori detaljno navedeni u literaturi. Knjiga sadržava dvadesetak crno-bijelih ilustracija likovne umjetnice Karin Bogdanić te grafiku grada Kastva na naslovnici. U pogovoru knjige recenzentica dr. sc. Cecilija Jurčić Kattunar istaknula je uspješnost autoričina neposrednog pristupa prenošenju vrijednosti prethodnih naraštaja najmlađim baštinicima čakavskog kulturno-jezičnog blaga. Zbirku je uredio Goran Moravček, a lektorirala dr. sc. Ivana Eterović. Izdavanje knjige pomogli su Primorsko-goranska županija i Grad Kastav, a pisanu potporu pružilo je i društvo Rijeka 2020 EPK.

Autorica Dragica Stanić svoje dugogodišnje iskustvo rada u učiteljskoj struci obilježila je neumornim radom na brojnim izvannastavnim aktivnostima i školskim projektima (Čakavska grupa, čakavska početnica *Čakavčica*, brojne

slikovnice), za što je dobila i važne nagrade. Među njima se nalaze i priznanje ministarstva te županijsko priznanje za rad u obrazovanju (2000.), a posebno valja istaknuti Nagradu Grada Kastva za životno djelo 2012. Svoj je doprinos njegovanju zavičajne baštine nastavila i u mirovini kroz djelovanje udruge Čakavski senjali kojoj je ovo već treća objavljena knjiga u tri godine postojanja.

U narednim godinama tek predstoji vidjeti kakvu će recepciju knjiga *Štorije z Kastafšćini i okole* imati među čitateljima, posebno onima najmlađima. Tekstovi antologije mogu se čitati kao priče za laku noć, kao čakavska čitanka za djecu školskog uzrasta, kao izvor inspiracije za odrasle te mogu biti podloga za brojna uprizorenja u sklopu regionalnih kulturnih manifestacija. U svakom slučaju, ove priče svojim će izborom bez sumnje prenijeti duh Kastavštine i Primorja iz nekih prošlih vremena, sa svim sačuvanim mudrostima i ljepotama u kojima se jasno ogleda naša današnjica i u kojima će svi koji gaje ljubav prema ovom kraju i njegovu nasljeđu moći pronaći nešto za sebe.

Ana Cerovac